

Луцький район
Луцька міська територіальна громада

Департамент освіти Луцької міської ради Центр професійного
розвитку педагогічних працівників
Луцької міської ради

Луцький навчально-виховний комплекс
«Загальноосвітня школа І-ІІ ступенів № 24
— технологічний ліцей»

***Як засвоїти знання в дії. Застосування діяльнісного підходу в
навчанні.***

Методичні рекомендації

Цяк Тетяна Павлівна

Луцьк 2022

Цяк Т.П.

Як засвоїти знання в дії. Застосування діяльнісного підходу в навчанні: методичні рекомендації. – Луцьк, 2022. - 48 с.

Методичні рекомендації розкривають можливості застосування діяльнісного підходу у навчанні молодших школярів; використання технологій критичного мислення та самооцінювання учнів, як ефективних прийомів особистісно-орієнтованого навчання, які сприяють здобуттю знань через дію.

Для учителів початкової школи, вихователів ГПД, студентів педагогічних коледжів.

Рецензенти:

Шипер Оксана Андріївна – вчитель вищої категорії, методист.

Схвалено науково-методичною радою ЛНВК «ЗОШ I-II ступенів № 24 – технологічний ліцей».

Витяг з рішення методичної ради, протокол № 3 від 08.12.2021р.

Зміст

1. Передмова.....	4
2. Діяльнісний підхід - альтернативний метод передачі знань.....	5
3. Технології критичного мислення на уроках у початковій школі.....	13
4. Самооцінювання як один із елементів діяльнісного підходу.....	18
5. Застосування діяльнісного підходу на уроках.....	23
6. Список використаних джерел.....	45

Передмова

Діяльнісний підхід сприяє мовленнєвому та логіко-математичному розвитку під час застосування інтегрованих педагогік, а також одночасно стимулює розвиток соціальних, емоційних, фізичних і творчих вмінь у дітей.

(Marbina, Church & Tayler, 2011)

Актуальність і своєчасність публікацій з упровадження діяльнісного підходу в освітній процес сьогодні важко переоцінити, адже це є одним із найважливіших завдань сучасної освіти.

Як відомо, засвоюючи знання через дію, у дитини розвивається самостійне свідоме мислення, здатність до самоаналізу та саморозвитку. Використовуючи нові технології знання засвоюються набагато краще, адже елементи діяльнісного підходу розраховані не на запам'ятовування, а на вдумливий, творчий процес пізнання навколишнього середовища, на постановку проблеми та пошуку шляхів її вирішення.

Методичні рекомендації розкривають можливості застосування діяльнісного підходу у навчанні молодших школярів; використання технологій критичного мислення та самооцінювання учнів, як ефективних прийомів особистісно-орієнтованого навчання, які сприяють здобуттю знань через дію.

Діяльнісний підхід – альтернативний метод передачі знань.

Діяльнісний підхід до навчання — це не сукупність окремих освітніх технологій чи методичних прийомів. Це методологічна основа, на якій створюють різні системи навчання зі своїми конкретними технологіями, прийомами й теоретичними особливостями.

Діяльнісний підхід є альтернативним методом передачі знань та їх пасивного засвоєння, дає змогу досягти освітніх цілей, що втілюють потреби суспільства й держави.

Сучасні реформи в системі шкільної освіти потребують таких способів організації та підвищення результативності освітньої діяльності, які сприятимуть невідпинному розвитку учнів і забезпечать переорієнтацію навчання від уявного набуття знань до справжнього розвитку вмінь. Зокрема укладачі чинних шкільних навчальних програм зазначають особистісну орієнтацію їхнього змісту, пропонують чимало екскурсій, демонструвань, практичних і лабораторних робіт, лабораторних дослідів, виконання міні-проектів, написання есе тощо. Розділами програм передбачено проведення дослідницьких практикумів, досліджень, домашніх експериментів. Основним надбанням особистості має стати досвід реалізації певної діяльності.

У межах освітнього процесу учні повинні засвоювати знання в дії.

Діяльнісний підхід — це спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей та наскрізних умінь особистості; застосування теоретичних знань на практиці; формування здібностей до самоосвіти й командної роботи; успішна інтеграція в соціумі та професійна самореалізація.

Державний стандарт початкової загальної освіти ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів, що реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту освіти.

Діяльнісний підхід спрямований на розвиток умінь і навичок учня, застосування здобутих знань у практичних ситуаціях, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного та природного середовища.

Діяльнісна (стратегічна) лінія сприяє формуванню діяльнісної компетентності шляхом формування навчальних умінь і навичок, опанування стратегіями, що визначають мовленнєву діяльність, соціально-комунікативну поведінку учнів, спрямовані на виконання навчальних завдань і розв'язання життєвих проблем.

Що ж таке діяльнісний метод навчання?

Метод навчання, при якому дитина не отримує знання у готовому вигляді, а здобуває їх сама у процесі власної навчально-пізнавальної діяльності називається діяльнісним методом.

Цей метод навчання є одним із провідних у сучасній початковій школі. Його застосування забезпечує можливості щодо вироблення в учнів необхідних пізнавальних вмінь, компетенцій саморозвитку та самовиховання. Діяльнісний підхід дозволяє дітям глибоко поринути

у таємниці навчального предмету, оволодіти методами його пізнання та різними способами розв'язування завдань щодо організації роботи у класі.

Автори сучасних підручників для молодших школярів враховували необхідність розвитку мотиваційної сфери учнів. Задля освоєння нових знань. пропонуються завдання дослідницького, практичного характеру, що дають можливість учням самостійно

робити висновки, шукати шляхи вирішення своїх проблем.

Так у підручнику з української мови Катерини Пономарьової та Любові Гайової, при вивченні нової теми, перед дітьми постає завдання для дослідження. Також авторки пропонують алгоритм проведення дослідження і в кінці просять зробити висновок. Таким чином, діти формулюють правила,

виходячи із своїх спостережень.

Діяльнісний підхід прослідковується також у підручнику

Роз'єднай слова і прочитай.

Фантазуємо і створюємо.

Граємо сценку, виставу.

Дізнаємося значення слів.

Здобуваємо інформацію з різних джерел.

Олександри Савченко з літературного читання. Авторка пропонує різні типи завдань практичного характеру, виконуючи які діти через дію засвоюють

нові знання та вміння. Також виділені уроки-практикуми, так звані «медіавіконця». Учні не просто вивчають нові терміни, а й застосовують почуте відразу на практиці.

Під час вивчення матеріалу, учні не просто запам'ятали, що таке «колаж», а й власноруч створили його, працюючи у малих групах.

У підручнику Ірини Андрусенко «Я досліджую світ» авторка пропонує різні види завдань практичного та науково-дослідницького характеру: виконай дослід, робота в парі, робота в групі, компетентнісні завдання.

Таким чином, зміст підручників сприяє особистісному розвитку учнів, формуванню соціальних, громадянських, екологічних та здоров'язбережувальних моделей поведінки через діяльнісний підхід.

Для підвищення ефективності освітнього процесу вчитель може використовувати елементи діяльнісного підходу або побудувати урок згідно його технології.

Урок відкриття нового знання (за технологією діяльнісного підходу) має таку структуру:

1. Організаційний момент: самовизначення до діяльності.

Даний етап процесу навчання передбачає включення у діяльність (хочу працювати); і змістовний момент (можу працювати).

В учнів повинно виникнути позитивно емоційне напруження. Вчитель на початку уроку робить гарні побажання учням, пропонує побажати успіхів один одному, дає дітям подумати, що їм потрібно для успішної роботи на уроці, запропонує пояснити девіз уроку

2. Актуалізація знань.

На цьому етапі повторюється матеріал, який необхідний для відкриття нового матеріалу, для виявлення утруднення в індивідуальній діяльності кожного учня, ставиться проблемна ситуація. Одне із головних завдань вчителя – поставити проблему перед учнями, що забезпечить можливість правильно побудувати проект виходу із утруднення. Діти одну хвилину намагаються самостійно знайти правильне рішення, свої відповіді записують на дошці.

3. Постановка проблеми (ситуація інтелектуального розриву):

На даному етапі уроку вчитель запитує в учнів, де виникло утруднення; визначає, чому виникло утруднення; учні формулюють тему та ставлять перед собою мету уроку.

4. Побудова проекту виходу із утруднення:

На цьому етапі уроку відбувається вибір методів та способу управління діяльністю. Учні у комунікативній формі обдумують і

обговорюють різні варіанти відповідей, вибирають оптимальний варіант, фіксують його вербально та знаково. Побудований спосіб дій використовують для розв'язання задачі, яка визвала утруднення. Учні виводять новий алгоритм. Учитель при обговоренні може використовувати діалог, який підводить до діяльності, групову або парну роботу.

5. Первинне закріплення (розв'язування типових завдань з коментуванням). Більшість типових завдань на новий спосіб дій виконується з коментуванням учнів, бо промовляння забезпечує можливості розуміння дитиною навчального матеріалу та його запам'ятовування.

6. Самостійна робота з самоперевіркою (самоконтроль і самооцінка).

Під час даного етапу використовується індивідуальна форма роботи: учні самостійно виконують завдання нового типу і здійснюють їх самоперевірку, покроково порівнюють з еталоном. Необхідно формувати в учнів аналітичні вміння: знайти помилку, з'ясувати її причину та подумати спосіб її виправлення; оцінити власну діяльність на цьому етапі уроку, співвіднести досягнуті результати з поставленою метою уроку. Емоційна направленість етапу заключається в організації, по можливості, для кожного учня ситуації успіху, яка мотивує його до включення в подальшу пізнавальну діяльність.

7. Повторення (включення знань у систему сформованих).

Організовуючи цей етап, вчитель підбирає завдання, які включають тренування раніше вивченого матеріалу.

8. Рефлексія уроку

На цьому етапі фіксується у мовленні нове правило (алгоритм); організується самооцінка учнями своєї навчальної діяльності. Наприклад,

- Яку мету ставили?
- Чи досягли поставленої мети?
- Яким способом?
- Де можна застосувати ваші знання?
- Що на уроці у вас вийшло добре?
- Над чим потрібно ще попрацювати?
- Оцініть свою діяльність.

Треба пам'ятати: володіння дитиною способом діяльності – ситуація її успіху.

Принципи технології діяльнісного підходу до навчання:

- ✓ принцип діяльності (відкриття нового знання самою дитиною);
- ✓ принцип безперервності (узгодженість усіх компонентів системи навчання: мети, завдань, змісту, методів, форм);
- ✓ принцип цілісного уявлення про світ (якщо знання не потрібні, то для чого вони?);
- ✓ принцип мінімаксу (забезпечує різнорівневе навчання);
- ✓ принцип психологічної комфортності (віра у сили та можливості дитини);

- ✓ принцип варіативності (формування вміння добирати різні варіанти розв'язання завдань);
- ✓ принцип творчості (максимальна орієнтація на творчу основу у діяльності).

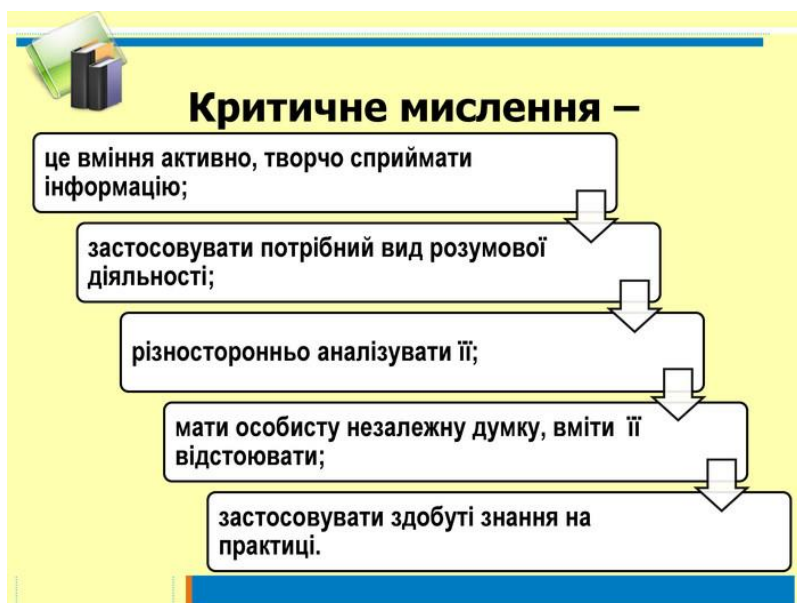
Таким чином, враховуючи висновки сучасних науковців дослідження розвитку особистості в процесі навчання і виховання, основою педагогічного процесу є інтегративно-діяльнісний підхід, який своїм результатом формує пошукову активність учнів.

Технології критичного мислення на уроках у початковій школі

При впровадженні діяльнісного підходу навчання молодших школярів вчителю доцільно використовувати різноманітні технології критичного мислення. Це є ті технології, що допомагають учню не тільки засвоїти певний обсяг знань, а й сприяють розвитку його особистісних якостей. Критичне мислення і вміння вирішувати проблеми відноситься до навичок ХХІ століття.

Критичне мислення — мислення самостійне. Учні повинні мати достатньо свободи, щоб мислити і самостійно вирішувати найскладніші питання. Мислити критично можна в будь-якому віці. Навіть у першокласників накопичено для цього достатньо життєвого досвіду та знань. Навіть малюки здатні думати критично і самостійно. Саме завдяки критичному мисленню традиційний процес пізнання знаходить індивідуальність і стає свідомим, безперервним та продуктивним.

Досить ефективним для формування критичного мислення молодших школярів є методичні прийоми, які роблять навчальний

процес більш творчим, вчать учнів мислити, виділяти головне, висловлювати й аргументувати власні думки.

Найчастіше на уроках використовую такі:

- Асоціативний куш
- Сенкан
- Есе
- Дискусія
- Кероване читання з передбаченням, робота з текстом, запитання, порушена послідовність
- Метод прес
- Ажурна пилка (Мозаїка)
- Написання казок, казка-навиворіт, конструювання загадок
- Фантастичні гіпотези (що було б, якби...)
- Письмо в малюнках
- Сторітеллінг

З початком реформування освіти в Україні, на перший план виходять ключові компетентності та наскрізні вміння, які є результатом освітнього процесу. Soft skills є соціальними навичками і їх розвиток є одним із першочергових завдань сучасної початкової школи.

Впевненість в собі, ораторські здібності, вміння працювати в команді, вміння вирішувати конфлікти, домовлятися, управління емоціями, креативність – це далеко не весь перелік тих навиків, які знадобляться здобувачам освіти в житті.

На уроках у початковій школі вчитель використовує різноманітні методи і прийоми, які допомагають учневі засвоїти

певний соціальний досвід, розвивати емоційно-вольову сферу, аналізувати і синтезувати інформацію, отриману у ході дослідницької діяльності.

Вправа 1 «Парний малюнок»

Діти об'єднуються в пари. Учні між собою мають домовитися і придумати дизайн шкарпеток (один на двох) так, що пара вийшла ідентичною.

Вправа розвиває вміння фантазувати, відстоювати власну думку, йти на компроміс.

Вправа 2 «Математичне кафе»

Діти об'єднуються в групи і отримують зображення піци, що розділене на частини. Учні визначають, яку частину взяли і позначають її дробом.

Вправа сприяє розвитку соціальних та комунікативних навичок, вчить приймати рішення спільно, або кимось із лідерів групи, пробуджує

інтерес до математичних знань через гру.

Вправа 3 «Ментальна карта»

Учні пригадують класифікацію корисних копалин і візуально оформляють інформацію у схему.

Вправа розвиває вміння правильно генерувати, відображати та структурувати ідеї, розвиває творчість.

Вправа 4 «Казка з новим фіналом»

Діти об'єднуються в групи і малюють новий фінал казки, або записують його на аркуші. Потім кожна група авторів презентує свою нову казку.

Вправа розвиває вміння

фантазувати, відстоювати власну думку, домовлятися.

Вправа 5 «Архітектор»

Діти записують 10 іменників. Учень, який виконує роль архітектора, повинен описати проект будинку, враховуючи 10 вимог (іменники)

замовника. Клієнт слухає всі розповіді і обирає, який будинок купує.

Вправа допомагає розвивати уяву, поповнювати словниковий запас, розвиває креативне мислення та удосконалює вміння візуалізації слів.

Вправа 6 «Все про мене»

Кожному учневі видається паперовий шаблон футболки, формату А4 і за 5-10 хвилин вони заповнюють футболку малюнками і написами з найцікавішими подробицями про себе.

Вправа вчить презентувати себе, розвиває творчі здібності, вміння розуміти і чути своїх однокласників.

Вправа 7 «Бігова доріжка»

Після прочитаного твору учні переказують його за питаннями, які розкладені на підлозі, рухаючись вперед.

Вправа вчить читати з розумінням, логічно обґрунтовувати свою позицію,

вільно висловлювати власні думки.

Самооцінювання як один із елементів діяльнісного підходу.

Учнівське самооцінювання у сучасній школі є невіддільним елементом навчання, оскільки воно надає можливість учням виявляти свої сильні й слабкі сторони, визначати потреби, навчатись відповідальності та прагнути до самовдосконалення.

Для того, щоб ефективно використовувати самооцінювання учнями, необхідно чітко пояснити алгоритм цього процесу.

- ❖ Пояснення учням, для чого потрібно мати навичку самооцінювання.
- ❖ Позитивне налаштування учнів на необхідність постійно аналізувати власні навчальні результати.
- ❖ Розробка чітких та зрозумілих критерії оцінювання. Їх можна оформити та розмістити у класі на видному місці.
- ❖ Коли попередні етапи будуть успішно реалізовані, пояснення учням на практиці, що критерії оцінювання можуть змінюватись залежно від завдання та педагогічних цілей.
- ❖ Практична реалізація: учні самостійно співвідносять власні результати з розробленими критеріями оцінювання та аналізують власні результати.

На останньому етапі важливо сформулювати висновки, спланувати подальші дії, визначити цілі для вдосконалення знань, умінь та навичок учнів. У такий спосіб можна навчити дітей критично мислити, аналізувати та прогнозувати власну успішність.

Цей етап має найбільшу цінність, адже у процесі аналізу власних успіхів дитина має змогу побачити особистий розвиток та успіх, усвідомити ефективність своєї діяльності тощо.

Визначення певних критеріїв оцінювання підкаже дітям, які знання необхідно опанувати, а проблемні запитання від вчителя допоможуть сформувати траєкторію навчальних дій.

Приклади проблемних запитань:

1. Які знання я зараз маю?
2. В якому напрямку рухаюсь?
3. Яку найближчу мету планую досягти?
4. Що необхідно зробити, аби досягти кінцевої мети?

Дитині складно аналізувати власні результати, тому варто ставити запитання, які допоможуть учню максимально об'єктивно оцінити свої досягнення:

1. Це справедлива оцінка виконаної роботи?
2. З оцінкою якого завдання не виникало труднощів?
3. А що оцінити було складно?
4. Як гадаєш, які результати отримаєш наступного разу за виконання цього завдання?

Ефективні форми самооцінювання: бланки, журнали, анкети самооцінювань для учнів

Наприкінці окремого завдання чи взагалі після уроку можна запропонувати учням приділити декілька хвилин заповненню обраної форми аналізу знань.

Форма орієнтовно може мати такий список завдань:

- Напишіть декілька цікавих фактів, про які ви дізналися під час вивчення розділу.
- Які терміни та поняття запам'ятали?
- Визначення яких термінів та понять ви можете без проблем пояснити?
- Чи залишилися поняття, які ви запам'ятали, але визначення їм дати ще не можете?
- Назвіть одну чи дві речі зі шкільної теми, про які б ви хотіли дізнатися більше.
- Що викликало проблеми з опануванням цього розділу?
- Чи існують способи, які б могли допомогти вам краще опанувати тему?
- Експрес-картки для самооцінювання

Щоб кожен учень максимально об'єктивно зміг оцінити власний поступ, потрібно надрукувати експрес-картки та використовувати їх за потреби – наприклад, після опанування нового матеріалу.

Якщо ще складно оцінити рівень знань учнів, їхні відповіді будуть доречною підказкою під час планування наступного конспекту уроку.

- Про що важливе ти дізнався?
- Яке поняття залишилось незрозумілим?
- Що здалось нецікавим?
- Про що зможеш переказати батькам?
- Чи потрібне додаткове пояснення?

Шкала самооцінювання

Така шкала може бути горизонтальною або вертикальною. Головне, щоб учні розуміли принцип взаємодії. Найпростіший варіант оформлення – використання таких фраз:

«мені ще варто попрацювати – я тренуюся – мені вдається»; на кшталт шкали у свідоцтві досягнень: «має значні успіхи – демонструє значний прогрес – досягає результату з допомогою дорослих – потребує уваги й допомоги».

Діаграма оцінювання з цеглинками лего

Це варіант, коли дитина оцінює відповідну результативність своєї роботи за допомогою цеглинок, побудованих у вигляді діаграми. Одна цеглинка – мала результативність, більша кількість цеглинок – відповідно, рівень засвоєних знань став вище. За такою схемою можна аналізувати свої успіхи впродовж одного уроку, або всього навчального дня. Кольори на позначення рівня успішності у навчанні учні обирають самостійно.

Вправа «Малюнок мого успіху»

Можна запропонувати учням оформити у вигляді малюнка, коміксу або казки етапи отримання певних знань. Робота займе декілька хвилин, але результат такої вправи допоможе дізнатись, що для учнів є найскладнішим чи незрозумілим та на що необхідно звернути увагу ще раз.

Метод «Зіркове небо»

Для роботи необхідно підготувати паперовий макет зіркового неба та паперові зірочки більшого розміру (завдання до актуальної теми, які кріпляться вчителем у кінці уроку) та меншого розміру

(аспекти навчальної діяльності учнів). Учні приклеюють свої зірочки максимально близько/далеко до великої зірки – відповідно до розуміння отриманої інформації. У такий спосіб вчитель зможе проаналізувати глибину обізнаності учнів у тій чи тій темі.

Метод «Мішень»

Такий метод допомагає учням порівняти власну оцінку своєї діяльності з оцінкою вчителя. Спочатку діти у зошитах малюють мішень: три частини мішені заповнює учень (у кожній частині фіксується окремий аспект навчальної діяльності на уроці), у четвертій частині своє враження фіксує вчитель.

У кінці уроку діти занотовують результати своєї роботи у відповідних частинах мішені, а вчитель заповнює свій сектор. Цей метод позитивно вплине на сприйняття як успіхів, так і невдач і допоможе учням сконцентруватись на своїх силах, а не порівнювати себе з іншими учасниками освітнього процесу.

Застосування діяльнісного підходу на уроках

Тема: Досліджую корисні копалини. (3 клас, «Я досліджую світ», програма О.Я.Савченко)

Очікувані результати:

- **розповідати**, що таке корисні копалини і **називати** їх;
- **розпізнавати** корисні копалини у твердому, рідкому і газоподібному станах;
- **знаходити** необхідну інформацію в підручнику та в інтернеті про корисні копалини;
- **створювати** інтелектуальну карту;
- **розв'язувати** кросворд з метою перевірки вивченого;
- **встановлювати** відповідності між назвою корисної копалини та станом, у якому вона перебуває;
- **встановлювати** відповідності між назвою корисної копалини та сферою її використання людиною;
- **характеризувати** значення корисних копалин у природі та для людини.

Обладнання: презентація, картки, цеглинки LEGO, набір корисних копалин, стікери, підручник: Андрусенко І. Я досліджую світ: підруч. для 3 кл. закл. загальн. середн. освіти (у 2-х частинах) : Частина 1 / Ірина Андрусенко. – Київ: Грамота, 2020.

Компетентності, які формуються в ході уроку: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною мовою, компетентність у галузі природничих наук, техніки і технологій,

інноваційність, екологічна компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність, навчання впродовж життя, культурна компетентність.

При оцінюванні роботи учнів на уроці використовувала оцінювальні судження.

Хід уроку:

I. Організаційна частина

- Привітання;
- Хвилинка спостереження.

II. Актуалізація опорних знань.

Сьогодні на уроці ми з вами відчуємо себе справжніми дослідниками, а от що ми досліджуватимемо, ви дізнаєтеся, розгадавши ребус.

- Що ж ми знаємо про корисні копалини?

1. Створення інтелектуальної карти «Корисні копалини»

III. Основна частина уроку.

Ви об'єднані у 5 груп. Кожна група досліджуватиме свою корисну копалину. Ви можете користуватися всіма необхідними ресурсами для пошуку та відтворення інформації. А от яку корисну копалину будете досліджувати – підкаже загадка.

1 група:

Чорне, блискуче, всіх людей гріє.

(вугілля)

2 група:

Масляниста рідина,

З різким запахом вона,

Темно-бурий колір має,

Під землею залягає.

Чорним золотом її

Звуть всі люди на землі,

З неї роблять, любий друже,

Гас, бензин, машинне масло,

Фарбу, гуму і пластмаси.

(Нафта)

3 група:

Що зараз майже в кожному домі
Є необхідним, безперечно,
Бо варить їжу всім без втоми?
Хоч він отруйний, небезпечний,
Ним користуємось щораз...
Вже здогадалися? Це...

(газ).

4 група:

Він жовтенький і сипучий,
У дворі лежить у кучі.
Якщо хочеш — можеш брати
І фортецю будувати,
Тільки воду мусиш мати.

(Пісок)

5 група:

Камінь, я гірська порода,
А також дитя природи,

Я зернистий і твердий,
І матеріал міцний.
Можна пам'ятник зробити,
Коли треба — роздробити,
Я годжуся на бруківку,
Для спорудження домівки,
Я не мармур, не магніт,
А такий собі...

(граніт).

Практична робота учнів.

У кожної групи на столі є таблиця, в яку ви впишете результати ваших досліджень.

Колір	
Стан	
Поділися, де видобувають	
Поясни, для чого використовують	
Придумай, чим можна замінити цю корисну копалину?	

Хвилинка відпочинку.

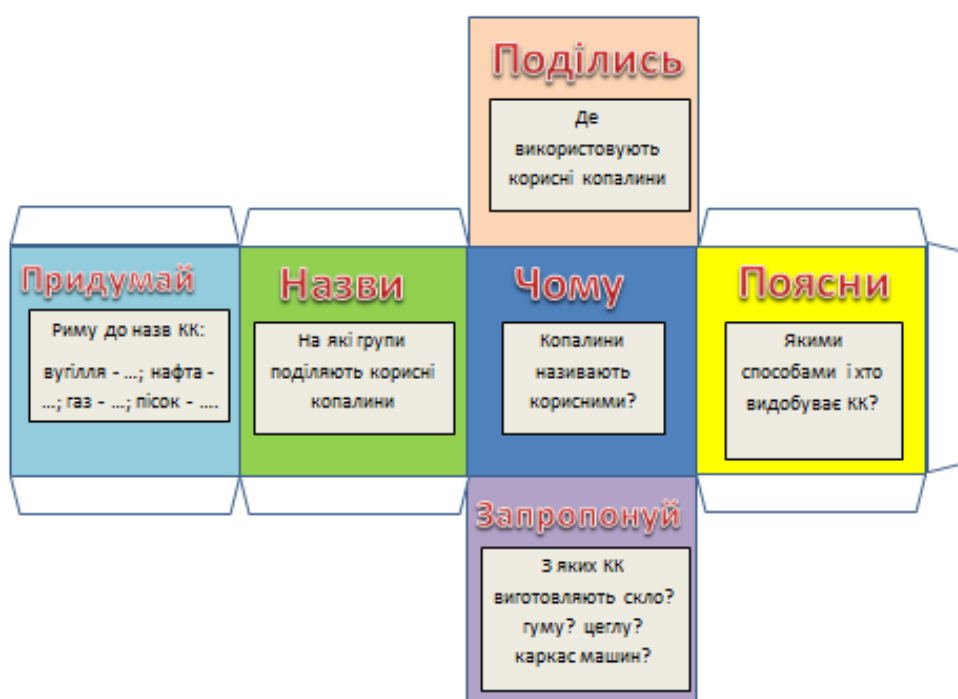
Виконуємо руханку за бажанням дітей.

Звіт груп

Учні показують корисну копалину та розповідають про неї, результати вивішують на дошку.

IV. Узагальнення знань і вмінь учнів.

1. Вправа «Куб Блума»

Давайте узагальнимо наші знання. Допоможе нам у цьому кубик.

2. Гра «True or False»

До дошки виходять по 1 учневі, стає спиною до класу. Вчитель читає факт, якщо це правда, то учень прикріплює стікер до зображення 👍, а якщо брехня – то до 👎. Інші учні в цей час теж працюють, але з цеглинками LEGO. Відповідно піднімають вгору червону або зелену цеглинку.

1. Кам'яне вугілля – це рідка корисна копалина. *(Ні)*
2. Природний газ – це газоподібна корисна копалина. *(Так)*
3. Нафта – це жовта корисна копалина. *(Ні)*
4. Пісок – це горюча корисна копалина. *(Ні)*
5. Глина – нерудна корисна копалина. *(Так)*
6. Торф видобувають з дна осушених боліт. *(Так)*
7. Природний газ видобувають у шахтах. *(Ні)*
8. Пісок – розчинний у воді. *(Ні)*
9. Нафта – єдина корисна копалина у рідкому стані. *(Так)*
10. Корисні копалини – це природні тіла, які знаходяться глибоко в землі або на її поверхні. *(Так)*

3. Мозкова атака:

- Де знаходяться корисні копалини?
- Чому їх називають корисними?
- Хто знаходить корисні копалини?
- Як називаються місця де є великі поклади корисних копалин?
- Якою корисною копалиною ми користуємося щодня у себе в дома?
- Які корисні копалини видобувають у нашій місцевості?
- Яку корисну копалину використовуємо на уроці?

V. Підсумок уроку

- Сьогодні на уроці ми з Вами досліджували, повторювали, відтворювали та фантазували. Я дуже задоволена вашою роботою і, маю надію, ви гарно засвоїли матеріал і в майбутньому зможете при потребі його використати.
- Домашнє завдання.

Перейти за посиланням і виконати кросворд.

<https://learningapps.org/22094705>

Також ви можете почитати цікавинки про корисні копалини на дошці Padlet за посиланням.

<https://padlet.com/tetanacak/i982dzlx29k2wtq5>

Тема: Образ народного героя. Українська народна казка «Кирило Кожум'яка» (3 клас, Літературне читання, програма О.Я.Савченко)

Очікувані результати:

Після цього уроку учні зможуть:

- **ставити** до тексту запитання;
- **висловлювати** своє ставлення до прочитаного твору та вчинків головного героя;
- **оцінювати** вчинки героїв із різних позицій, зокрема протилежних;
- **знаходити** обґрунтування думок, аналізуючи текст;
- **виконувати** завдання «Продовж речення», «Сенкан», «Словесне фехтування», «Бігова доріжка»;
- **оцінити** художні засоби виразності тексту опрацьованої казки;
- **розповідати** історичні відомості про місто Київ;

Обладнання: Савченко О.Я. Українська мова та читання: Підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах): Частина 2 // О.Я.Савченко. – Київ: УОВЦ «Оріон», 2020.; картки для вправи «Бігова доріжка», характеристики героїв казки, частини прислів'їв.

Компетентності, які формуються в ході уроку: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною мовою, інноваційність, громадські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями справедливості, рівності, прав людини, інформаційно-комунікаційна компетентність, навчання впродовж життя, культурна компетентність.

При оцінюванні роботи учнів на уроці використовувала оцінювальні судження, а також аркуші самооцінювання.

Хід уроку:

I. Вступна частина.

1. Продовжити речення:

Ми розпочали вчити ...

Казка – це ...

Я знаю казки про тварин ...

Казка «Кирило Кожум'яка» чарівна, бо ...

Казка «Кирило Кожум'яка» героїчна, бо ...

2. Історична хвилинка.

- У якому місті відбувається подія?

- Що ви знаєте про це місто?

- Коли відбувалася подія, описана в казці?

Доповнення вчителя.

Згідно з літературною версією, у «Повісті минулих літ» під роком 982 йдеться про похід печенігів на Київську Русь. Військом русичів керував князь Володимир. Справу розв'язав двобій між печенізьким та руським богатирями.. Ця подія і стала основою сюжету казки про Кирила Кожум'яку.

II. Основна частина.

1. Читання II частини тексту, використовуючи різні методи (вчитель + учні; по абзацу; по реченню)
 - Про кого дізналися у другій частині казки?
 - Що можна сказати про князівну?

Вправа «Сенкан»

Князівна

Добра любляча

Сумувала тужила міркувала

Додому вісточку послала

Розумна

2. Читання за особами III частини. Робота в парах.

- Як Кожум'яка бився зі змієм?
- Обговорення бою. **Метод «Словесне фехтування»**

Змій

Кирило Кожум'яка

- Що розбіжиться змій та вхопить Кирила, то кусок смоли і вирве. - А змій як вогонь горить, вскочить у воду охолодитися. - Вискакує змій із води. - Розігрівся змій як леміш, аж пирхає.	- А Кирило його здоровенною булавою як улупить, то так і вжене у землю. - А Кирило вже й обмотався коноплями та смолою обсмолився. - А Кирило його луп булавою. - А Кожум'яка його бубух.
--	---

3. Хвилинка відпочинку.
4. Переказуємо текст, рухаючись по доріжці запитань. **Вправа «Бігова доріжка».**
Коли? Де? Хто? Що робили? Хто? Який? Скільки? Чому? Як?
Звідки? Куди?Хто?
5. Творча робота. Визначаємо позитивні та негативні якості.

**Кирило
Кожум'яка**

Змій

Донька князя

Хоробрий, підступний, добра, розумна, сильний, злий,
жорстокий, кмітлива, страшний, мужній, любляча.

III. Заклучна частина.

1. Виберіть прислів'я, що підходить до теми казки.
 - Та земля мила, де мати породила.
 - Батьківщина-мати, умій за неї постояти.
 - Бджола мала, а й та працює.
 - Чия відвага, того й перевага.

2. Аркуш самооцінювання.

Оціни свої досягнення на уроці, підкресливши те, чого ти навчився (навчилася), різними кольорами (зелений – дуже добре, жовтий – добре, червоний – ще треба працювати).

- 1) **ставлю** до тексту запитання;
- 2) **висловлюю** своє ставлення до прочитаного твору та вчинків головного героя;
- 3) **оцінюю** вчинки героїв із різних позицій, зокрема протилежних;
- 4) **розповідаю** історичні відомості про місто Київ;

3. Домашнє завдання

Переказувати казку «Кирило Кожум'яка».

Тема уроку: Роль сім'ї в моєму житті. Мій родовід.

Очікувані результати:

Після цього уроку учні зможуть:

- **розширити і поглибити** поняття про склад сім'ї, її значення для людини;
- **розрізняти** поняття «родина, рідня, рід»;
- **складати** родовідне дерево;
- **оцінювати** значення історії свого родоводу;
- **розвивати** мислення, мовлення;
- **розповідати** про членів своєї родини, **цінувати** свій рід,
- **перевірити** рівень знань з даної теми.

Хід уроку:

I. Організація класу.

II. Мотивація навчальної діяльності.

1. Створення позитивного настрою учнів класу (посміхнися тим, що справа, посміхнися тим, що зліва...)
2. Ранкове коло « Я щаслива... »

(кожен учень в колі продовжує речення і витягає із мішечка кольорову картку. За кольором картки учні об'єднуються в групи)

III. Повідомлення теми уроку.

. Людина – це частина суспільства. Вона народжується серед людей. Сьогодні ми починаємо працювати над розділом «Людина серед людей». А тема, над якою ми будемо працювати сьогодні, ви зрозумієте, розгадавши ребуси.

(розгадування ребусів)

- Ми будемо говорити про те, що кожна людина любить і шанує. І тому девізом нашого уроку будуть слова:

«На світі білому єдине,
Як і Дніпрова течія –
Домашнє вогнище родинне,
Оселя наша і сім'я».

IV. Сприймання та усвідомлення нового матеріалу.

1. Розповідь з елементами бесіди про сім'ю, рід.

- Так, родина — найдорожче для кожного з нас.

Сподіваюсь, що наша розмова допоможе придивитись уважніше до кожного члена вашої родини, поспостерігати за ним. Це дуже важливо, бо таким чином ви більше дізнаєтеся про вашу схожість, як батьки піклуються про вас; ви помітите, скільки вони працюють для того, щоб всім у родині було добре. Дізнаєтесь більше про своїх бабусь і дідусів, прабабусь і прадідусів, які вони були, що зробили для своєї родини.

Ви зовсім по-іншому подивитесь на свою сім'ю і зрозумієте, як багато залежить від вас, щоб сім'я була щаслива. Але вам доведеться попрацювати, щоб більше дізнатися про найближчих вам людей.

- З кого складається ваша сім'я? (Відповіді дітей)

2. Асоціативний куш «сім'я»

- Тато і мама дали вам життя, вони доглядали за вами, коли ви були ще зовсім маленькі, співали вам колискові, притискали до свого серця. Вони й зараз піклуються про вас, допомагають, турбуються, радіють вашим успіхам і сумують через невдачі. Ваші батьки виховують вас, привчають вас до праці і дуже-дуже люблять вас.

- Сім'я, мов сонечко, зігріває кожну дитину від народження і до кінця життя. Родина – це гніздечко любові і тепла для кожного з нас.

- Отже, сім'я складається з тата, мами, дітей. Можна ще сказати так-з батьків та дітей.

(Вчитель по ходу бесіди за допомогою кругів утворює асоціативний куш)

- Але прислухаємося до того, як звучить слово «сім'я». Що ви чуєте? (Чується два слова – сім і я) Що це означає?

- Так, це означає, що сім'я складається з багатьох людей, з дітей, мами, тата, у мами і тата теж є батьки. Ким вони вам доводяться? (Дідусями і бабусями)

- Шануй і поважай бабусю і дідуся! Вони дали життя твоїй мамі і твоєму татові. Вони ночей не спали біля твоєї колиски.

- А ще хто є вашими родичами? Так – сестри та брати ваших пап і мам це ваші тітки та дядьки.

- Ваші бабусі і дідусі колись теж були маленькими і у них теж були свої батьки. А чи знаєте ви, як вам їх називати. (Прабабуся і прадід)
- І у них теж були свої мама і тато, бабусі і дідусі. Усі – і бабусі, і дідусі, і прабабусі, і прадідусі, прапрадідусі, прапрабабусі усі, їхні батьки – є ваш рід.

3. Словникова робота.

- Діти! Давайте з вами розберемося, що ж означають оці слова.
Рід – ряд поколінь, що походять від одного предка; усі родичі, рідні; родина, рідня.
Рідня – чиїсь родичі близькі чи далекі.
Родина – група людей, що складається з чоловіка, жінки, дітей та інших близьких родичів, які проживають разом; сім'я.

4. Скласти із частин прислів'я.

5. Продовження бесіди.

- Мати і батько, бабуся і дідусь – найрідніші і найближчі кожному з нас люди. Від батьків ми одержуємо життя. Вони вчать нас людських правил, оживляють наш розум, вкладають у наші уста добрі слова. Так є, так і було в Україні завжди. Слово батьків або старших у родині було законом для молодших. Вони вже з малку мали свої обов'язки, вчилися різної роботи, посилено працювати. Дівчатка переймали науку від матері та бабці – вчилися прясти, вишивати, ткати, розписувати писанки, шити одяг, давати лад у хаті. Хлопчики навчалися чоловічого ремесла від батька чи діда. Наприклад, колись було за правило, що дівчинка 7- 10 років могла вже вишити собі сорочку. Дітей брали з собою на сінокіс, на жнива, по гриби, по ягоди, на ярмарок, в гості. Діти у сім'ї завжди були зайняті. Старші бавили менших братиків і сестричок, змалку пасли худобу. Дітей любили, але завжди ставилися до них вимогливо, дозволяли далеко не все, за провини часом карали. Існували певні правила поведінки для дітей. Сьогодні життя інше. Але ніхто не заперечує, що найбільше виховує дитину сім'я.

6. Дидактична гра «Ланцюжок ніжних слів».

Тато (татко, татусь, татунь)

Мама (матуся, матінка, мамуля, мамочка, мати)

Баба (бабуся, бабуля, бабуня, бабусенька)

Дід (дідусь, дідуньо, дідик)

7. Робота із кросвордом

8. Робота в зошитах.

Кожен з вас є сином, дочкою, сестрою чи братом, яких дуже люблять.

А як ви ставитесь до членів своєї сім'ї?

V. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Тестове завдання за допомогою ЛЕГО.

1. Немовляті, щоб стати людиною, необхідно:

А) спілкування, виховання, навчання;

Б) виховання, ігри, харчування;

В) прогулянка, спорт, навчання.

Г) розваги, іграшки, прогулянки.

2. Групу близьких родичів називають:

А) друзі;

Б) сім'я;

В) суспільство.

Г) нація.

3. Берегинею роду в сім'ї називають:

- А)маму;
- Б)бабусю;
- В)старшу дочку.
- Г)батька.

4. «Родовідне дерево» - це:

- А)систематичне розміщення роду за поколіннями;
- Б)дерево,яке посадила ця рідня;
- В)найбільше дерево в саду.
- Г)дерево, біля якого багато гралися діти.

5. Як традиційно називають батька в українських родинях?

- А)помічник;
- Б)господар;
- В)добродій.
- Г)пан.

2. Створення формули щасливої сім'ї.

«Квітка» сім'ї.

Картка.

Допомагати один одному. Дивитися телевізор. Допомагати бабусям та дідусям. Просити купити іграшку. Не прибирати в кімнаті.

Поздоровляти зі святом. Разом відпочивати. Розповідати один одному новини. Пізно лягати і пізно прокидатися. Піклуватися про менших братів і сестер.

VI. Підсумок уроку.

- Що запам'ятали?
- Яка інформація стала найбільш корисною?

VII. Домашнє завдання - створити дерево родоводу.

Список використаних джерел:

1. Вукіна Н.В., Дементієвська Н.П. Критичне мислення: як цього навчити. Науково-методичний посібник. – Х.: Видавнича група «Основа»: «Тріада+», 2007. – 112с.
2. Макаренко В.М., Туманцова О.О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. – Х.:Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2008. – 96 с.
3. Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технології критичного мислення//Упоряд. Г.О.Ярош, Н.М.Седова. – Х:Вид.гр. «Основа», 2007 – 240с. – (Б-ка ж. «Початкове навчання та виховання»).
4. Пометун О.І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи: навч. - метод. посібн./О.І.Пометун. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2020. – 192с.
5. <https://i-school.kiev.ua/formuvannya-kritichnogo-mislennya-v-pochatkovij-shkoli/>
6. <http://barna-consult.com/samootsinyuvannya-diyevi-porady-shho-dopomozhut-navchyty-uchniv-krytychno-otsinyuvaty-svoyi-dosyagnennya/>
7. http://plotnikovans.blogspot.com/p/blog-page_10.html
8. <http://www.osvitaua.com/2018/09/66191/>

[illegible]

[illegible]

[illegible]